

นวัตกรรม อสม. ดีเด่น

สาขานมแม่และอนามัยแม่และเด็ก

1 ชื่อนวัตกรรม : กระเป๋ามอนรูปพระจันทร์...พลังแห่งรักจากอกแม่

ชื่อเจ้าของผลงาน : นางสาวปราณี กงพลนันท์

ประเภทนวัตกรรม : นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (product innovation)

จังหวัด : เชียงราย

อสม. ดีเด่นระดับ : ภาคเหนือ

2 ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

บ้านพญาเลาอู หมู่ที่ 23 ตำบลตับเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนบนพื้นที่สูงที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ โดยร้อยละ 95 เป็นชาวม้ง และร้อยละ 5 เป็นชาวอาข่า ซึ่งมีวัฒนธรรมและภาษาท้องถิ่นเฉพาะตัว

จากการวิเคราะห์ในพื้นที่เบื้องต้น พบว่า หญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอด บางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการฝากครรภ์คุณภาพตามเกณฑ์ และมีแนวโน้มการเสี่ยงลูกด้วยนมแม่ลดลง

ปัญหาสำคัญที่พบ คือ มารดาหยุดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก่อนกำหนด เนื่องจากการอุ้มลูกเข้าเต้าไม่ถูกวิธี โดยเฉพาะในกลุ่มแม่่มือใหม่ ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำนมไม่เพียงพอ ภาวะท่อน้ำนมอุดตัน และอาการหัวนมแตก ซึ่งสร้างความเจ็บปวดและภาวะเครียดจนมารดายุติการให้นมบุตร นอกจากนี้ยังพบปัญหาการฝากครรภ์ล่าช้า (เกิน 12 สัปดาห์) และการเลี้ยงดูที่ไม่ส่งเสริมพัฒนาการตามวัย

3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยช่วยให้มารดาหลังคลอดสามารถอุ้มลูกเข้าเต้าได้อย่างถูกวิธีและต่อเนื่องได้นานขึ้น
2. เพื่อลดอาการเมื่อยล้าของกล้ามเนื้อแขน ไหล่ และหลังของมารดาระหว่างการให้นมบุตร
3. เพื่อลดอาการปวดจากการกดทับแผลหลังคลอดของมารดาระหว่างการอุ้มลูกให้นม
4. เพื่อใช้เป็นสื่ออุปกรณ์ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคการให้นมแม่ การนวดเต้านม และการดูแลสุขภาพหลังคลอดอย่างถูกต้อง

นวัตกรรม “ กระเป๋ามอนรูปพระจันทร์...พลังแห่งรักจากอกแม่”

สาขานมแม่และอนามัยแม่และเด็ก

4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การค้นหาและติดตาม ใช้ "ลือฝากครรภ์คุณภาพ" ในการค้นหาหญิงตั้งครรภ์รายใหม่เชิงรุก เพื่อให้เข้าสู่ระบบการฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์
2. การเยี่ยมบ้านและสื่อสาร ลงพื้นที่เยี่ยมบ้านเพื่อประเมินสภาพปัญหา โดยใช้ภาษาท้องถิ่น (ภาษาแม่) เพื่อสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจ
3. การวิเคราะห์และแก้ไขปัญหานำปัญหาที่พบ เช่น ปัญหาน้ำนมน้อย หรือการให้นมไม่ถูกวิธี มาวางแผนแก้ไขร่วมกับเจ้าหน้าที่ sw.สต. บ้านร่มโพธิ์ไทย
4. การผลิตและใช้นวัตกรรม จัดทำ "หมอนรูปพระจันทร์" ที่ออกแบบมาให้เหมาะสมกับการรองรับตัวเด็กขณะให้นม โดยให้มารดานั่งในท่าที่สบาย วางหมอนบนตัก และอุ้มลูกวางบนหมอนเพื่อเข้าเต้า
5. การบูรณาการความรู้ ให้คำแนะนำควบคู่ไปกับการใช้นวัตกรรม ทั้งเรื่องอาหารบำรุงน้ำนมตามวิถีชุมชน (เช่น ใ้ต้ต้มสมุนไพร) การนวดเต้านม และการติดตามพัฒนาการเด็กตามวัย

5 ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

1. หญิงหลังคลอดในเขตรับผิดชอบในปีงบประมาณ 2568 จำนวน 7 คน พบปัญหาการให้นมบุตร 4 คน เมื่อนำนวัตกรรมไปใช้พบว่ามารดาสามารถกลับมาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้ถึง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 75
2. หญิงตั้งครรภ์ในหมู่บ้านมีอัตราการมาฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ และฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์คุณภาพเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มารดามีความมั่นใจและลดอาการบาดเจ็บหรือเมื่อยล้าจากการให้นมบุตร ส่งเสริมสายใยรักและความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

6 ปัจจัยความสำเร็จ

1. ความเข้าใจในบริบทวัฒนธรรม การที่ อสม. เป็นคนในพื้นที่และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้สามารถสื่อสารด้วยภาษาท้องถิ่นและเข้าใจวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี
2. การทำงานเป็นเครือข่าย การได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการและการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับ sw.สต. บ้านร่มโพธิ์ไทย ผู้นำชุมชน และเครือข่าย อสม.
3. การเป็นต้นแบบที่ดี เจ้าของผลงานมีครอบครัวและครอบครัวที่อบอุ่น โดยเลี้ยงบุตรทั้ง 3 คนด้วยนมแม่ทุกคน จึงเป็นแบบอย่างที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน
4. ทักษะการใช้เทคโนโลยี การใช้แอปพลิเคชัน Smart อสม. และการสื่อสารผ่านกลุ่ม Line ช่วยให้การรายงานข้อมูลและติดตามงานมีประสิทธิภาพ

นวัตกรรม “กระเป๋ามอนรูปพระจันทร์..พลังแห่งรักจากอกแม่” สาขามแม่และอนามัยแม่และเด็ก

7 โอกาสในการพัฒนา

1. มีแผนที่จะเผยแพร่และต่อยอดการใช้นวัตกรรมไปยังชุมชนอื่นๆ ในพื้นที่สูงที่มีบริบทใกล้เคียงกัน
2. พัฒนาสื่อการสอนที่เชื่อมโยงนวัตกรรมเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารและสมุนไพรสำหรับแม่หลังคลอดให้เป็นระบบมากขึ้น
3. พัฒนาระบบการติดตามหญิงตั้งครรภ์และเด็กอย่างต่อเนื่องผ่านฐานข้อมูลดิจิทัล เพื่อให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีพัฒนาการสมวัยในระยะยาว

8 ภาคผนวก

